

ŠIFRA UČENIKA

M A T U R S K I I S P I T

AVGUST 2017. GODINE

**CRNOGORSKI – SRPSKI, BOSANSKI,
HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST****U P U T S T V O****VRIJEME TRAJANJA TESTA JE 180 MINUTA**

Za vrijeme testa nije dozvoljena upotreba elektronskih uređaja.
Učenik/učenica ne smije na bilo koji način otkrivati u testu svoj identitet ili se direktno obraćati ocjenjivaču.
Test **MORA** biti napisan hemijskom olovkom.

Test sadrži zadatke koji se rješavaju na jedan od sljedećih načina:

- zaokruživanjem broja ispred tačnog odgovora
- pisanjem kratkog odgovora
- pisanjem dužeg odgovora
- pisanjem eseja

Uz test si dobio/dobila **list za odgovore** za zadatke višestrukog izbora.
Potrebno je da na odgovarajuće mjesto pažljivo prepíšeš svoje odgovore.

Zadatak će se vrednovati s 0 (nula) bodova ako je:

- odgovor netačan
- zaokružen ili napisan i tačan i netačan odgovor
- nečitko i nejasno napisan odgovor
- rješenje napisano grafitnom olovkom

Ukoliko pogriješiš, prekriži i odgovori ponovo. Kad završiš, provjeri svoje odgovore.
Srećno!

* M 8 0 8 7 5 *

PRAZNA STRANA

CVIJEĆE OD MAJAKOVSKOG

Najdirljivija istorija u životu Vladimira Majakovskog dogodila se u Parizu, kada se zaljubio u Tatjanu Jakovljevu.

Oni nijesu imali ništa zajedničko. Ruska emigrantkinja, oblikovana, usavršavana i vaspitavana stihovima Puškina i Tjutčeva, nije shvatala ni riječ od isjeckanih, žestokih, pokidanih stihova modernog pjesnika sovjeta „ledolomca“ iz Sovjetskog Saveza. U suštini ona nije shvatala nijednu njegovu riječ, čak ni u stvarnom životu. Divalj, bijesan, bezrezervan, živeći zadnjim dahom, on ju je uplašio svojom neobuzdanom strašću. Nije je dirnula ni njegova odanost, nije je fascinirala ni njegova slava. Njeno srce je ostalo netaknuto. I Majakovski se vratio sam u Moskvu. Od ove munjevite i nemoguće ljubavi njemu je ostala tajna tuga, a nama čudesna pjesma „Pismo Tatjani Jakovljevoj“ sa riječima: „Uprkos svemu jednom ću te dobiti – samu ili zajedno s Parizom!“ Njoj je ostalo cvijeće. Sav honorar od nastupa u Parizu Vladimir Majakovski je stavio u banku na račun poznate pariske cvjetne firme pod jedinim uslovom – da nekoliko puta nedjeljno isporučuju Tatjani Jakovljevoj buket najljepšeg cvijeća – hortenzija, ljubičica, ruža, orhideja ili hrizantema. Renomirana pariska kompanija dobro je ispunjavala uputstva ekstravagantnog klijenta – i od tada, bez obzira na vremenske prilike i godišnje doba, iz godine u godinu na vratima Tatjane Jakovljeve kucao je isporučilac s buketima uz jednu istu frazu: „Od Majakovskog.“

Majakovski je umro 1930. godine – ta vijest ju je zapanjila. Već se privikla na to da on redovno ulazi u njen život, već se navikla na saznanje da je on negdje tamo i šalje joj cvijeće. Nijesu se viđali, ali činjenica da postoji čovjek koji je toliko voli, uticala je na sve što joj se dešavalo. Nije čak ni znala kako dalje da živi – bez te bezumne ljubavi, iskazane cvijećem. Međutim, u uputstvima koje je ostavio zaljubljeni pjesnik cvjetnoj kompaniji, nije bilo govora o njegovoj smrti. Sjutra dan na njenom pragu pojavio se isporučilac s lijepim buketom i istim riječima: „Od Majakovskog.“ Kaže se da je velika ljubav jača od smrti, ali ne uspijeva svakome da doživi ovu izjavu u stvarnom životu. Vladimiru Majakovskom se dalo. Cvijeće su donosili i '30-e godine kad je umro, i četrdesetih, kada je već bio zaboravljen. Tokom Drugog svjetskog rata, za vrijeme njemačke okupacije Pariza, ona je preživjela samo zato što je prodavala na bulevaru te raskošne bukete. Pošto je svaki cvijet bio „ljubav“, bukvalno su je tokom nekoliko godina njegove riječi ljubavi spasile od gladi. Potom su savezničke snage oslobodile Pariz, zatim je zajedno sa svima plakala od sreće kada su Rusi ušli u Berlin – a buketi su joj i dalje stizali. Isporučio ci su joj starili pred očima, smjenjivali su ih novi, i jedni i drugi su već znali da su dio velike legende – male, ali bitne. I već kao parolu, koja im daje propust u vječnost, govorili su, osmjehujući se osmijehom zavjerenika: „Od Majakovskog.“ Cvijeće od Majakovskog postalo je već i u Parizu istorija. Da li je istina ili lijepa izmišljotina? Jednom, krajem sedamdesetih, sovjetski inženjer Arkadij Rivlin, koji je čuo ovu priču u mladosti od svoje majke, bio je u Parizu.

Tatjana Jakovljeva još je bila živa i sa zadovoljstvom je primila svog zemljaka. Dugo su pričali o svemu i svačemu uz čaj i kolače. U tom udobnom domu cvijeće je bilo svuda – kao počast legendi, bilo mu je neprijatno da pita sijedu carsku damu o svojoj romansi iz mladosti: mislio je da je to neprikladno. Ali u jednom trenutku, ipak nije izdržao, pitao je da li je istina to što pričaju da ju je cvijeće od Majakovskog spasilo tokom rata. Je li to lijepa bajka? Da li je moguće da toliko godina... „Pijte čaj, pijte čaj. Žurite li negdje?“, rekla je Tatjana.

I u tom trenutku na vratima se čulo zvono... Nikada u svom životu nije vidio tako raskošan buket iza kojeg se jedva vidio isporučilac, buket zlatnih japanskih hrizantema, koje su ličile na klastere sunca. A iza tog ogromnog blistavog buketa čuo se glas isporučio ca koji je izgovorio: „Od Majakovskog“.

(Priredeno prema izvoru CdM, objavljeno 23. 03. 2017)

1. Po čemu su se razlikovali Majakovski i Tatjana Jakovljeva?

.....
.....
.....

2 boda

2. Na koji način je Majakovski pokazao ljubav prema Tatjani Jakovljevoj?

.....
.....
.....

2 boda

3. Zašto se u tekstu kaže da je Majakovski ekstravagantni klijent?

1. Zbog neobuzdane strasti prema Tatjani.
2. Jer je Tatjani napisao: „Jednom ću te dobiti – samu ili zajedno s Parizom“.
3. Zato što je sav honorar od nastupa u Parizu potrošio na cvijeće za Tatjanu.

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

4. Zaokruži DA ako smatraš da je konstatacija tačna, odnosno NE ako smatraš da nije tačna i obrazloži odgovor.

KONSTATACIJA	DA	NE	OBRAZLOŽENJE ODGOVORA
Zbog neuzvrćene ljubavi Majakovski se sam i tužan vratio u Moskvu.	DA	NE	
Ljubav Majakovskog spasila je Tatjanu u vrijeme Drugog svjetskog rata.	DA	NE	
Arkadij Rivlin, prijatelj Majakovskog, posjetio je Tatjanu Jakovljevu.	DA	NE	

2 boda

- 5.** Na pitanje Arkadija Rivlina da li je priča o cvijeću koje stiže od Majakovskog lijepa bajka, Tatjana je kazala: „Pijte čaj, pijte čaj. Žurite li negdje?” Objasni zašto je tako odgovorila.

.....
.....

1 bod

Pročitaj sljedeći odlomak i uradi pitanja 6, 7, 8 i 9.

REMBRANT – BESKRAJNO ISKUSTVO

Podižući glavu, mladić se nakratko okreće u stranu. Njegova kovrdžava, lepršava kosa pada po čelu i vratu. Nježne usne malo su otvorene, obrve podignute. Pokretom svoje lice unosi u zrak svjetlosti, koji pada sa lijeve strane njegovog ramena. Iznad njegove bijele kragne, obraz i vrh nosa su za trenutak obasjani. Pogled iz sjenke susreće se sa posmatračevim, ne zastaje na njemu, kao da je postao svjestan nečega, kao da nešto traži. Iskreni izraz lica izgleda izgubljen u mislima, predat svijetu oko sebe. Iako veoma malog formata, slika otkriva vrlo efektanu igru svjetlosti i tamnih elemenata. Nanošenje boja je promjenljivo, brižljivo umekšano vidljivim prelazima, uporedo sa spontanim potezima kičicom, grebanjem, mrljama i tačkama.

(Michael Bockemühl, REMBRANT (1606 – 1669), Misija otkrivene forme, TASCHEN, Podgorica, 2007)

- 6.** Navedeni tekst je:

1. interpretacija (tumačenje) slike
2. komentar književog teksta
3. novinski komentar

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

- 7.** Kojim funkcionalnim stilom je napisan navedeni tekst?

1. publicističkim
2. književno-umjetničkim
3. naučno-popularnim

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

- 8.** Kako se u likovnoj i književnoj umjetnosti naziva dati opis?

.....

1 bod

9. Prepiši iz teksta rečenice koje se odnose na korišćene slikarske tehnike.

.....
.....
.....
.....

1 bod

10. Pokretom svoje lice unosi u zrak svjetlosti.

Odredi padež podvučenih riječi u rečenici.

pokretom .....

lice .....

zrak .....

svjetlosti .....

2 boda

11. Glagolski prilog sadašnji zamijeni uslovnom rečenicom.

Ćuteći, nećeš im pomoći.

.....

1 bod

Na osnovu teksta „Balada iz predgrađa“ odgovori na pitanja 12, 13, 14, 15 i 16.

... I lije na uglu petrolejska lampa
Svjetlost crvenkastožutu
Na debelo blato kraj staroga plota
I dvije, tri cigle na putu.

I uvijek ista sirotinja uđe
U njezinu svjetlost iz mraka,
I s licem na kojem su obično brige
Pređe je u par koraka.

A jedne večeri nekoga nema,
A moro bi proć;
I lampa gori,
I gori u magli,
I već je noć.

I nema ga sutra, ni prekosutra ne,
I vele da bolestan leži,
I nema ga mjesec,
I nema ga dva,
I zima je već,
I sniježi...

A prolaze kao i dosada ljudi
I maj već miriše---
A njega nema, i nema, i nema,
I nema ga više...

I lije na uglu petrolejska lampa
Svjetlost crvenkastožutu
Na debelo blato kraj staroga plota
I dvije, tri cigle na putu.

Dobriša Cesarić

12. Objasni upotrebu znaka interpunkcije na početku pjesme.

.....
.....

1 bod

13. Kojim motivom počinje pjesma?

.....

1 bod

- 14.** U drugoj strofi pjesnik je upotrijebio socijalni motiv. Prepiši stih kojim ćeš dokazati navedenu konstataciju.
- .....

1 bod

- 15.** Kojom vrstom riječi je istaknut pojedinac u pjesmi?

1. imenicom
2. zamjenicom
3. prilogom

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

- 16.** Prepoznaj stilsku figuru koja dominira u trećoj i četvrtoj strofi pjesme.

1. asindet
2. polisindet
3. elipsa

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

Pročitaj sljedeći odlomak i uradi pitanja 17, 18, 19, 20 i 21.

Sve do pre tri dana na tom poširokom minderluku, sa kojega je već nestalo dušeka i prostirke a ostale samo gole daske, ležao je ili čak sedeo fra Petar i – pričao. I sada dok gleda njegov grob u snegu, mladić u stvari misli na njegova pričanja. I sve bi hteo, i po treći i po četvrti put, da kaže kako je lepo umeo da priča. Ali to se ne može kazati.

Posljednjih nedelja mnogo i često je pričao o svom nekadašnjem boravku u Carigradu. To je bilo davno. Zbog svojih teških i zamršenih poslova fratri su poslali u Stambol fra Tadiju Ostojića, eksdefinitora, eksgvardijana („Sav bijaše od nekih eksova!“), čoveka spora i dostojanstvena i zaljubljenog u tu svoju sporost i svoje dostojanstvo. Taj je znao da govori turski (sporo i dostojanstveno), ali ne i da čita i piše. Stoga su mu za pratioca dali fra Petra kao čoveka vešta turskom pismu.

Nepunu godinu dana su ostali u Carigradu, potrošili su sve što su poneli, još se zadužili, i ništa svršili nisu. Sve zbog nezgode koja je zadesila fra Petra ni kriva ni dužna, ludim sticajem okolnosti, u mutnom vremenu kad vlast prestane da razaznaje pravog od krivog.

17.

A) Napiši naziv djela iz kojeg je uzet dati odlomak.

.....
1 bod

B) Ko je autor djela?

.....
1 bod

18.

A) Zaokruži broj ispred konstatacije koja se odnosi na ovo djelo.

1. pikarski roman
2. književnost apsurda
3. prstenasta kompozicija djela

1 bod

B) Obrazloži odgovor.

.....
.....
.....

2 boda

19. Obrati pažnju na prvi pasus. Što se to „ne može kazati“?

.....
.....

1 bod

20. Ko je govorio sporo i dostojanstveno?

1. Fra Petar
2. Fra Tadija Ostojić
3. Mladić koji je htio da kaže „kako je lepo umeo da priča“.

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

21. Zašto je fra Petar poslat u Stambol?

.....

1 bod

22. Objasni izraz *ni kriv ni dužan*.

.....
.....

1 bod

23. Napiši slovima brojeve:

17 .....

21. ....

600 .....

1911 .....

2 boda

24.

A) Podvuci tačno napisanu riječ.

izčupati   isčupati   iščupati

1 bod

B) Napiši superlativ riječi SPOR.

.....

1 bod

25.

A) Upiši zarez gdje je to potrebno.

Sjutra ću ako se rano probudim poći na more.

1 bod

B) Objasni upotrebu zarez u datom primjeru.

.....

1 bod

26.

Na osnovu odlomka iz djela napiši naziv djela i njegovog autora.

Kakvo sam ja svjetlo? Čime sam prosvijetljen? Znanjem? Višom poukom? Čistim srcem? Pravim putem? Nesumnjanjem? Sve je došlo u pitanje, i sada sam samo Ahmed, ni šejh, ni Nurudin. Sve spada s mene, kao haljina, kao oklop, i ostaje ono što je bilo prije svega, gola koža i go čovjek.

.....

1 bod

Žilama za kamen! Za siv podlovcenski kamen opak
na samom spoju visova uvis i visova naopačke.
Izubijano, skrutnuto korijenje isprepleti i zakopaj,
Pokuči prste, raskljuni i zakljuni kao mačke.

.....

1 bod

O Stamble, zemaljsko veselje,
kupo meda, goro od šećera,
banjo slatka ljudskoga života,
đe se vile u šerbet kupaju...

.....

1 bod

27. Pored naziva književnog djela napiši književni rod kojem pripada.

Lelejska gora .....

Antigona .....

Ilijada .....

Santa Maria della Salute .....

2 boda

28. Podvuci ime pisca koji pripada realizmu.

Frančesko Petrarca, Onore de Balzac, Sofokle, Šarl Bodler

1 bod

29. Zaokruži broj ispred pojma koji se odnosi na romantizam i rješenje prenesi na list za odgovore.

1. objektivnost
2. mističnost
3. racionalizam

1 bod

30.

Ponudene su dvije teme za pisanje eseja. Zaokruži broj ispred teme koju si odabrao/odabrala i napiši esej koji treba da sadrži od 250 do 300 riječi.

Oblikuj ga kao zaokruženu cjelinu (uvod, razrada, zaključak).

Poštuj zahtjev o broju riječi +/-10% (ocjenjuje se sastav koji ima od 225 do 330 riječi; ako esej ima manje od 225 riječi, NE ČITA SE, a na 330. riječi PRESTAJE čitanje).

Vodi računa o jezičkoj pravilnosti i čitljivosti teksta.

1. Analiza teksta *Kralj vilovnjak* (J. V. Gete)

Ko jaše kroz vetar ogrnut tminom
To je otac sa svojim sinom;
Čvrsto dečaka stiska na grudi,
Grli ga brižno, štiti ga od studi.

Sine, nešto skrivaš lice iza šaka? -
Zar ne vidiš oče, Kralja – Vilovnjaka?
Vilovnjaka s plaštom i krunom ko plamen?
To je, sine, samo magle pramen -

„Milo dete, kreni sa mnom i ne strepi!
Igraću se s tobom igara lepih;
Na sprudu šareno cveće cvati,
Odežde od zlata ima moja mati.“

Zar ne čuješ, oče, Vilovnjak me zove,
Tiho obećava mnoge igre nove? -
Smiri se, sine, spokojan budi:
To kroz mrtvo lišće vetar bludi -

„Dečače, k meni korake usmeri,
Lepo će te moje dočekati kćeri
Moje kćeri vode noćnu igru svoju,
Tebe uljuljkuju, igraju ti, poju.“

Oče, zar ne vidiš kćeri Vilovnjaka
Onamo u predelima mraka? –
Vidim, sine, pogled me ne vara;
Srebrnim sjajem svetli vrba stara –

„Volim te, zanet sam tvojim lepim stasom;
Ne kreneš li milom, oteću te, časom.“
Oče, oče sad me zgrabio iz mraka!
Boli me zagrljaj Kralja – Vilovnjaka!

Oca prože jeza, pa jurnu još jače,
A u zagrljaju mu dete rida, plače;
U dvorište s mukom i skršen ulete,
A u zagrljaju već mu mrtvo dete.

Preveli: Franjo Termačić i Danilo Kiš

Uputstva za pisanje eseja Analiza teksta *Kralj vilovnjak*

- Navedi kojoj književnoj vrsti pripada pjesma *Kralj vilovnjak*.
- Opiši poetski prostor i atmosferu u kojoj se odvija radnja u pjesmi. Objasni šta sugeriše prisustvo pejzaža u pjesmi.
- U kojim strofama se uočava prisustvo lirskog subjekta. Objasni estetsku funkciju oblika kazivanja u pjesmi, prisustvo i uzroke stvarnog i imaginarnog dijaloga.
- Navedi u kojem je liku oličen svijet mašte u pjesmi. Navedi stih u kojem se najbolje naslućuje da će se dogoditi nešto loše i da dijete nastoji da se odupre svijetu koji vidi.
- Objasni kako se popularni izraz „svjetska bol“ može dovesti u vezu s posljednjom strofom u pjesmi.

2. Prijateljstvo se ne bira... ono biva, ko zna zbog čega, kao ljubav. (Meša Selimović)

Uputstva za pisanje eseja:

- Opiši značaj prijateljstva u životu jednog čovjeka.
- Nabroj vrline koje su važne za iskreno druženje i prijateljstvo. Opiši vrlinu koju posebno izdvajaš i cijeniš kod prijatelja.
- Opiši spoljašnji i unutrašnji portret najboljeg druga/najbolje drugarice. Kojem portretu daješ prednost? Objasni zašto.
- Iznesi svoj stav o iskrenom prijateljstvu.
- U zaključku objasni temu eseja.

25 bodova

1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				

1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				

1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9